

comentaris literaris per Josep Palomero i José Miguel Segura

V. J. ESCARTÍ I R. ROCA (EDS.)

Identitats i violències

Editorial:

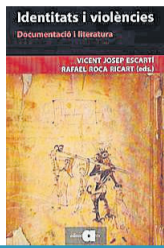
Afers

Catarroja-Barcelona,

2021

Pàgines 627

Documentació i
Literatura

L'esforç d'ordenació dels articles que conformen aquest volum és molt meritori per part dels curadors. El material del llibre s'ha distribuït en quatre seccions. La primera, titulada «La condició de les dones i la violència», consta de sis col·laboracions en què es presenten i s'expliquen diversos casos documentats dels segles XV al XVIII en què la dona ha sigut víctima de la violència que dominava aquella societat, com el cas de Vicenta Queralt, de Traiguera, acusada de bruixeria. La segona secció consta de cinc articles que tracten sobre «La violència contra les minories etnoreligioses i sexuals», com veiem en l'article del professor Escartí en què estudia com es considerava l'homosexualitat en la literatura memorialística valenciana dels segles XV i XVI.

La tercera secció comprèn sis col·laboracions que tracten sobre «Individus, vivències i violències», com la que analitza el bandolerisme valencià segons el dietari de mossèn Joaquim Aierdi, autor de *Notícies de València i son regne, del segle XVII*. Finalment, la secció titulada «La literatura processal com a font de la filologia» consta de dos articles dels professors Casanova i Martí Mestre en què s'observen les interferències lingüístiques de determinats processos criminals d'aquella època. JP

LUIS GARCÍA JAMBRINA

El manuscrito de barro

Editorial:

Espasa

Barcelona, 2021

Pàgines 342

Novel·la

El fil argumental d'aquesta novel·la comença —com manen els canons en aquesta mena de novel·les— amb l'assassinat d'un pelegrí del Camí de Santiago a les portes de la ciutat de Burgos a la fi de maig de 1525 a les mans d'algú que sembla un assassí —assassins— en sèrie que acabarà sembrant de cadàvers la resta del pelegrinatge durant un mes aproximadament. Uns dies després d'aquest misteriós succés, Fernando de Rojas serà citat pel mateix Arquebisbe de Santiago —i antic company d'estudis— Juan Pardo de Tavera a una reunió a Toledo—on començaran les Cort Generals amb la presència de Carles V— en la qual se li encarregarà la investigació i posterior resolució dels dotze assassinats produïts fins a aqueix moment al llarg de la ruta xacobeà.

En tal missió, Fernando de Rojas comptarà amb l'ajuda d'Elías de Cebreiro, arxiver de la catedral de Santiago de Compostel·la i amic personal de l'arquebisbe. L'única pista amb la qual l'investigador comptarà és el *modus operandi* de l'assassí, que més aviat sembla un fosc i macabre ritual: les seues víctimes mortals apareixen sempre amb un fort colp al cap, una punyalada en el cor, un signe

Y sota el seu cos i mirant al cel amb els palmells de les mans obertes.

A partir d'aquest punt *El manuscrito de barro* al qual fa esment el títol de la novel·la és el propi camí de la parella d'investigadors des de la ciutat de Lleó a la de Santiago de Compostel·la en un primer moment i a les costes del Finisterre en últim lloc. Estem, doncs, davant un relat en el qual els elements estructurals procedeixen de les novel·les de viatges, de les novel·les històriques i de les novel·les policials que nodreixen el discurs del narrador amb episodis costumistes, descripcions paisatgístiques de llocs emblemàtics del Camí de Santiago en les seues diferents variants i recreacions de fets històrics més o menys ocults s'enfilen al llarg del desenvolupament argumental d'una investigació oficial en la qual les idees de veritat i mentida, de realitat i ficció, queden constantment en dubte, confonent-se una vegada i una altra fins a la resolució final dels assassinats i el desenmascarament dels culpables i dels mòbils que els van portar a actuar com ho van fer.

Els girs i sorpreses fan que el discurs narratiu —lineal i continu— no siga en cap moment avorrit, portant de la mà al lector en un viatge cap a un lloc —Compostel·la— i un personatge —l'apòstol Santiago— que són molt més del que ens contem que són, un periple al llarg de territoris que són molt més que físics, geogràfics, per a adquirir finalment un dimensió transcendent com a cerca personal dels qui ho transiten, de suïcidi premeditat darrere d'un renaixement enriquidor. Personatges com Marcela o Rosalía doten, a més al relat d'una espècie de novel·letes exemplars intercalades amb evident aromes quixotesques, ressonàncies que enriqueixen la lectura d'una novel·la entretinguda, sense experimentalisme ni parenceries tècniques per part d'un novel·lista que massa bé els coneix. JMSR

CARLES FENOLLOSA

Un rei, un déu, una acadèmia

Editorial:

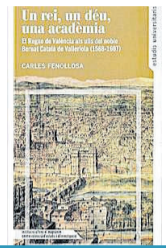
Institució Alfons el

Magnànim - IVEI

València, 2021

Pàgines 149

Dietarisme històric

Es tracta de l'edició que l'escriptor Carles Fenollosa ha fet del que és segurament el primer dietari modern. El noble valencià Bernat Català de Valleriola (1568-1607) va encetar el gènere de la «literatura del jo». Més enllà de les anotacions marginals que consten en els protocols notariais del segle XV (com ara les del notari Berenguer Cardona, que refereix amb detall l'incendi de 1447 del Mercat de València), a partir d'aquella època es van anar prenent apunts, anotant comentaris i postilles com el precedent *Dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* i l'aprofitat dietari de mossèn Porcar, *Coses evengudes en la ciutat y Regne de València* (1585-1629), una mina d'informacions sobre la societat d'aquella època.

En aquesta ocasió el professor Fenollosa ha recuperat, editat i anotat el text de Català de Valleriola *Autobiografia y justas poéticas*, publicat tan sols en una ocasió anterior, el 1929. A diferència del modest capellà Porcar, que actua com un protoperiodista, el text del cavaller Valleriola és més personal, ja que se centra en la seua promoció en la monarquia hispànica, conscient que escriu la seua història per a la posteritat, amb referències ocasionals sobre la vida quotidiana. JP

destaquem...

La condemna del desarrelament físic i existencial

Sentir-se desplaçat, com si la pròpia vida manqués de sentit, com si el mer existir fos un error. Així percep el protagonista d'*Ayer* (**Libros del Asteroide**) la seua existència des de la seua infància, des que pren consciència del miserable que és el seu dia a dia, replet de compassió, de mirades planyívoles, de gestos de caritat que no entén —encara que sí que entén—. Mare prostituta en un poble petit, pare desconegut. Tot en ell desperta la pena (i els riures feridors, malvades dels nens que es creuen superiors a ell; tots menys Line) d'aquesta comunitat en la qual ha nascut i de la qual vol escapar, de la qual necessitar escapar, quan esbrina la veritat de la seua concepció. És llavors quan decideix expulsar-se de si mateix, abandonar-ho tot i a tots, transformar-se en un altre, fugir, exiliar-se, per a abandonar aquest sentiment d'impostura i commiseració que —això potser no ho sap encara— mai deixarà de perseguir-li en vida.

És així com Tobias Horvard es converteix en Sándor Lester. És així com Agota Kristof escriu aquest relat descoratjador que no prossegueix amb la promesa d'un final feliç, amb aquesta possibilitat redemptora que tot l'embolica i tot el sana darrere de l'entusiasme i gaubança d'una vida plena, de color de rosa. No, aquí no hi ha cabuda per a aquestes manifestacions d'alegria; si n'hi ha, són fugaços, i moren tan ràpidament com l'aleteig d'un colibrí. Tobias, ara Sándor, fuig, sí, muda la seua pell per a trobar una certa pau en un país estranger, però el seu passat li persegueix i li condemna, com li persegueix i li condemna també una certa bogeria.

Refugiada, desertor, impostor. El protagonista d'aquesta història únicament vol ser estimat, i viure en pau amb el món i amb si mateix. No obstant això, el preu a pagar és elevat, massa elevat, perquè ha de saldar un deute pels pecats comesos. La sentència? Ser infeliç per a tota la

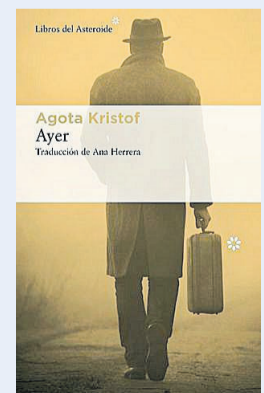
vida, treballar durant anys i anys en una fàbrica realitzant els mateixos moviments rutinaris, gairebé automàtics, que li avorreixen i li arrossegueuen cap al fons de l'abisme del seu ser. La salvació? L'amor de Line, sí, però qui és Line, on està ella. Ella viu en el seu passat, és el seu passat, si bé de sobte, i com d'un miracle es tractés, apareix davant ell, en aquest país que no és el seu, en aquesta terra on la llengua no és la seua. I què ocorre? Tot i res, el possible i l'impossible, dolor i destrucció.

Kristof narra aquí l'experiència de molts exiliats que, com ella, van haver de fer front al desarrelament, i el fa com és habitual en la seua prosa, de manera punxant. Sí, així és. Un llegeix *Ayer* i ho fa amb un cert neguit, aguantant la respiració perquè sap que la fatalitat pot arribar en qualsevol moment, que la cruesa de la vida no fa concessions, que el món és injust. Ella ho va saber molt bé, i a través de les seues històries, en les quals sempre hi ha una gran part de la seua mateixa, un intent albirar l'absurd de la vida, d'aquesta realitat descarnada i violenta envers els més febles, per als incompresos.

És aquest un llibre intens i ombrívol. És la prosa d'Agota Kristof penetrant i estranyament bella, malgrat la seua duresa. ERIC GRAS

AGOTA KRISTOF

Ayer

Traducció: Ana Herrera

Editorial: Libros del Asteroide

Barcelona, 2021

Pàgines 112

Narrativa